

2015-04-30

Yttrande: Förslag till åtgärdsprogram för perioden 2015-2021 för de fem vattenmyndigheterna

Era nummer: 537-9859-2014, 537-5058-14, 537-7197-14, 537-5346-2014, 537-34925-2014

SmåKom har studerat förslagen till åtgärdsprogram som rör kommunerna i samrådets dokumentsamling och lämnar nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

- SmåKom vill först peka på bristen politiskt deltagande. Beslut fattas av Vattenmyndigheterna utan politisk förankring. Besluten går inte att överklaga.
- SmåKom anser att det är nödvändigt att värna tillgången till vatten av god kvalitet, men det måste ske med hänsyn till nuvarande samhällsstrukturer och med realistiska förslag.
- Många myndigheter föreslås involveras i åtgärderna för att säkerställa en god vattenkvalitet. I samtliga fall påverkas kommuner, verksamheter, företag och enskilda. En dialog måste därför utan undantag föras med dem som påverkas av besluten i planeringsstadiet.
- Formuleringarna som gäller vad kommunerna ska åtgärda är i flera fall allmänna, svävande och utan kostnadsanalys eller anvisad finansiering. I vissa fall saknas konsekvensanalys vad gäller verksamheter, företag och enskilda samt andra miljö- och samhällsmål.

Politisk process saknas

SmåKom anser det mycket otillfredsställande att nuvarande regelverk tillåter en viktig fråga som denna blir beslutad på myndighetsnivå utan politiska ställningstaganden. Denna fråga borde beslutas på regeringsnivå för att göra högsta politiska ledning medveten om besluten och deras konsekvenser.

Fortlöpande dialog nödvändig

SmåKom vill poängtera att vikten av att kontakten hålls med kommunerna i samtliga fall när åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten planeras. Förslagen som presenteras är inte förankrade lokalt.

Finansiering saknas

De totala kostnaderna för åtgärderna i Sverige finns uppskattade i förslagen till ca 7,3 miljarder kr. Dock anges inte hur finansieringen ska ske. SmåKom anser att ett åtgärdsprogram som saknar anvisade medel svårligen kan genomföras.

Vilka blir konsekvenserna?

Åtgärdsförslagen visar inte på konsekvenser. Kommer de nya kraven, om de blir verklighet, att klaras av alla de berör? Kommer de att leda till nedläggningar, mindre småskalig vattenkraft, färre verksamheter inom gröna näringar? En konsekvensanalys måste redovisas innan förslagen sätts.

Synpunkter på förslagen

Samtliga fem vattenmyndigheter har enats om nio punkter i sina förslag till åtgärdsprogram.

Inget resurstillskott föreslås. Finansieringsprincipen sätts ur spel, vilket inte är ovanligt. Det slår hårdast mot små kommuner, som saknar finansiellt utrymme att tillmötesgå nya myndighetskrav.

Det finns ett stort utrymme för tolkningar av innebörden av åtgärdsförslagen. Självklara formuleringar som för åtgärd 1 (i samtliga förslag) kan strykas: ”kommunerna behöver ställa krav så att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs” vid tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet och förorenade områden. Vattenmyndigheten borde i stället anvisa att åtgärder ska sättas in där normerna brister.

Åtgärd 2 uttrycker Vattenmyndigheterna att ”Kommunerna behöver bedriva tillsyn” så att utsläppen minskar från jordbruk och hästhållning och att tillförseln av växtskyddsmedel minskar till vatten. Det är även kommunernas nuvarande ambition. Därför slår sådana åtgärdsförslag in öppna dörrar. I samråd med näringarna måste kommuner och myndigheter i stället fastställa hur och var verksamheter kan bedrivas för minsta vattenpåverkan.

I åtgärd 3 anges att ”Kommunerna behöver ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte följer, eller riskerar att inte följa, miljö kvalitetsnormerna för vatten.” SmåKom anser att krav givetvis ska ställas, men råd ska samtidigt ges och finansiering anvisas för att komma till rätta med problemen. Denna åtgärd finns redan innevarande förvaltningsperiod, och har givit resultat genom att många kommuner identifierat en förbättringspotential. Det är dock en grannliga bedömningsfråga att hävda att någon ”riskerar” att inte följa miljö kvalitetsnormerna. Dessutom behöver ”hög skyddsnivå” definieras. SmåKom hänvisar också till SKL:s yttrande i de delar som rör enskilda avlopp.

Åtgärd 4 föreslår att ”Kommuner behöver genomföra tillsyn på avloppsledningsnät och mindre reningsverk och införa krav på ökad rening, eller på annat sätt minimera utsläpp, som bidrar till att vattenförekomster inte följer, eller riskerar att inte följa, miljö kvalitetsnormerna för vatten.”

SmåKom anser att denna åtgärd bör prioriteras ner, då det i motiveringen anges att ”miljöpåverkan inte är så omfattande på Östersjön, men *kan* vara en viktig orsak på en vattenförekomst (vår kursivering). SmåKom anser att stor miljöpåverkan ska åtgärdas i första hand.

Åtgärd 5 innehåller konkreta förslag om hur kommunerna ska bete sig för att minska närsaltsbelastningen, om ”åtgärder i enskilda avlopp, avloppsreningsverk, jordbruk och liknande inte fullt kan bidra till att uppnå betinget avseende kväve och fosfor”. Förslag om vattenväxter, musselodling med mera kan vara till nytta och genomförbara som ett komplement, om finansiering anvisas.

I åtgärd 6 stipuleras att kommunerna behöver säkerställa ett långsiktigt skydd för dricksvattenförsörjningen. Fler vattenskyddsområden föreslås, kompletterat med föreskrifter, liksom en översyn av befintliga vattenskyddsområden. Vattenmyndigheterna anser att arbetet med vattenskyddsområden ”går för långsamt”.

SmåKom efterfrågar en tydligare prioritering. Aktuell svensk förordning anger att åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller *annat sätt* att skydda dricksvatten ska finnas i åtgärdsprogrammet. Med tanke på övriga åtgärdsförslag anser SmåKom att denna del bör prioriteras ner. I vart fall måste ett mätbart, rimligt mål sättas. Av våra vattentäkter omfattas idag 65 % av ett vattenskyddsområde.

Åtgärd 7 formuleras: ”Kommunerna behöver utveckla sin översikts- och detaljplanering och prövning enligt plan- och bygglagen så att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Åtgärden behöver genomföras efter samråd med länsstyrelserna.” SmåKom anser det är viktigt att planeringen innefattar vattenskyddet, och många kommuner arbetar redan med hänsyn till miljö kvalitetsnormen för vatten.

Vattenmyndigheterna föreslår vidare i åtgärd 8 att kommunerna utvecklar sina vatten- och avloppsplaner i områden med vattenförekomster, i samverkan med länsstyrelsen. Samtidigt konstateras dels att ett antal kommuner har planer, dels att ett arbete med planer pågår på många håll. SmåKom anser att Vattenmyndigheten i stället borde göra en uppföljning av läget och uppmana de kommuner som saknar planer att utarbeta sådana.

I åtgärd 9 föreslås att ”kommunerna behöver inventera, planera och genomföra åtgärder mot vandringshinder för fisk och vattenlevande djur vid vägpassager över vatten i det kommunala vägnätet, särskilt i områden med vattenförekomster där vandringshinder bidrar till att miljö kvalitetsnormen för vatten inte följs”. Detta ska ske i samverkan med länsstyrelsen och Trafikverket.

SmåKom ser stora risker och svårigheter i detta förslag. Det innebär sannolikt höga kostnader och medför stora problem med definitioner. Vilka blir konsekvenserna för småskalig vattenkraft och dammar? I små kommuner finns inte resurser att genomföra omfattande inventeringar. Uppdraget kan svälla och bli hur stort som helst, med konsekvenser som inte går att överblicka. Näringsidkare, kommuner och medborgare i allmänhet riskerar att drabbas av mer eller mindre ospecifika krav med otydlig nytta. SmåKom anser att detta åtgärdsförslag ska strykas.

I detta yttrande har hela styrelsen för SmåKoms deltagit: ordförande Peter Lindroth från Karlsborgs kommun, vice ordförande Eva Johansson från Svenljunga kommun, Ann-Sofie Alm från Munkedals kommun, Sven-Åke Draxten från Bräcke kommun, Anders Ljung från Kinda kommun Hans Jildesten från Storfors kommun och Patrik Persson från Storumans kommun.

Peter Lindroth
SmåKoms ordförande

Hilkka Eskelinen
SmåKoms sekreterare